

V POLITIKI NE OBSTAJA SPLOŠNA TENDENCA

Volitve v Veliki Britaniji

3. maja so volivci v Veliki Britaniji odločili, da imajo zaenkrat dosti laburizma in da naj odslej — vsaj do prihodnjih parlamentarnih volitev — vodi državo konservativna stranka. Velika Britanija ima srečo — ki pa je tudi logična posledica dolge politične vzgoje ljudstva in tradicije — da ima možnost demokratične alternative, ker si držita politično ravnovesje dve močni, iskreno demokratični stranki, katerima so v enaki meri in koristi države in ljudstva važnejši kot strankarske koristi ali celo interesi njunih vodilnih skupin. Tako se vedno odvija volivni boj in se je odvijal tudi tokrat mirno, stvarno in resnično demokratično. Država ni bila v nevarnosti, da bi postala plen demagogije ali celo kakega levega ali desnega totalitarizma. Obe veliki stranki s svojima političnima in gospodarsko-socialnima programoma sproti, od volitev do volitev korigirata druga drugo in preprečujeta, da bi se politična tehtnica preveč nagnila na eno ali drugo stran.

Laburistična stranka, ki je bila na vladi od leta 1974, je dobila 11.509.524 glasov, konservativci pa 13.697.753. Laburisti so si tako priborili 268 poslanskih sedežev, konservativci pa 339. Ti zadnji so dobili tako absolutno večino, kar zadeva število poslancev, čeprav nimajo absolutne večine v številu glasov, kajti liberalci so dobili 4.313.931 glasov, a samo 11 poslancev, kar je posledica britanskega volivnega zakona, ki nagradi tisto stranko, ki dobi večino. Zanimivo je, da so po številu glasov rahlo napredovali v primerjavi z zadnjimi volitvami leta 1974 tudi laburisti, in sicer za kakih 57.000 glasov. Toda konservativna stranka je dobila kar 3 milijone 292.000 glasov več. Ker je tudi liberalna stranka, kot rečeno, izgubila tako na številu glasov, kot na številu poslancev (približno en milijon, od 5.321.477 na 4.313.931), razpolagajo konservativci v parlamentu z večino 43 glasov. Glasovi drugih strank skoraj nimajo teže v odnosih med opozicijo in večino, kajti waleški nacionalisti so dobili samo dva poslance, škotski nacionalisti tudi samo dva (in so pri teh volitvah močno nazadovali, in vsi drugi skupaj, s poslanci Severne Irske vred, komaj 15).

Zakaj so Britanci tokrat dali večino konservativcem? Za to so se, kot pravijo analize, odločili iz več vzrokov. Prvi je ta, da so se naveličali optimističnega govorenja in zagotovil laburistov, da bo v prihodnje šlo vse boljše, ko pa so šle stvari pod njihovo vlado v

resnici vse slabše: od inflacije do neprestanih stavk in splošne ošibelosti države, ki ima poleg Italije danes najbolj razmajano gospodarstvo v Evropski skupnosti, in neprestanega padanja angleške moči in ugleda v svetu. Nikjer na svetu se Velika Britanija danes ne upa več odločno postaviti za svoje koristi ali se odločno zavzeti za svoj in evropski ugled. Izčepavala se je v sindikalnih bojih in se dala vedno bolj odrivati v senco ne le od Združenih držav, ampak tudi od svojih partnerjev v Evropski skupnosti, zlasti od Nemčije in Francije. Dosedanji ministrski predsednik Callaghan in njegovi kolegi v vladi in stranki temu niso vedeli pomoči. Zadovoljevali so se, kot rečeno, z optimističnim govorenjem, čeprav jih seveda ni mogoče obtožiti kake lahke demagogije. Upali so pač, da se bodo stvari s časom same obrnile na boljše.

Gospa Thatcher, voditeljica konservativne stranke in nova ministrska predsednica, torej

V Avstriji so spet zmagali socialisti

Preteklo nedeljo so bile parlamentarne volitve v Avstriji in na njih je spet — že tretjič zaporedno — zmagala socialistična stranka kanclerja Kreiskega. To pa ni bilo nikako presenečenje kot zmaga Thatcherjeve v Veliki Britaniji, kajti da bodo socialisti spet zmagali, je bilo takorekoč že vnaprej gotovo, čeprav si je morda Volkspartei (Ljudska stranka, avstrijski konservativci) delala nekaj iluzij. Za volivce ni dovolj privlačna, ker ima prebled program. V bistvu se njen program premalo razlikuje od socialističnega in predvsem očitno nima povedati Avstrijcem nič novega. Socializem ne more očitati niti zapravljanja, ker res dobro gospodarijo, saj je avstrijski šiling ena najbolj stabilnih valut v Evropi. Socialnih konfliktov in stavk skoraj ni, ker se Avstrijci ne palijo za visoke plače, k čemur prispeva tudi posebna struktura avstrijskega delavstva. Zelo veliko delavcev biva na podeželju, dela pa v mestu, kamor se vozijo z avti.

Skoro vsaka delavska družina ima lastno hišo z vrtom, kajti v Avstriji je lahko priti do enodružinske hiše na kredit. Kdor se gredeč mimo kake banke spomni, da bi si rad kupil nov avto, kar vstopi in čez eno uro že lahko sede v svoj novi vato, seveda spet na kredit, ki ga odplačuje v zmernih obrokih in po zelo

nitni ni imela pretežkega dela v volivnem boju, čeprav ji nihče ni napovedoval lahke zmage in tudi sama gotovo ni upala na tako velik uspeh. Ljudstvo upa od nje večjo trdnost nasproti samovolji sindikatov in dolgim, mučnim stavkam, obrambo vrednosti funta šterlinga in s tem kupne moči — v to upajo predvsem tisti, ki živijo od plače ali so si z delom kaj malega prihranili —, dalje utrditev britanskega ugleda v svetu in povečanje britanskega vpliva tako znotraj kot zunaj Evropske skupnosti. Morda je vplivalo na razpoloženje volivcev tudi nekako domotožje po idealih nekdanje britanske družbe, ki so bili v konsumistični, po materialnih dobrinah hlepečni laburistični družbi razvrednoteni in ironizirani. Brez idealov pa ljudje ne morejo živeti.

Seveda pa bo vlada gospe Thatcher kmalu podvržena hudji kritični preizkušnji in če ne bo prestala bosta na prihodnjih volitvah ona in njena stranka brez vsakega dvoma kaznovani za to, a tudi takrat gotovo brez nevarnosti, da bi postala država plen lahkih obljub kakega starega ali novega totalitarizma.

zmernih obrestih. Nad socialnim skrbstvom in zdravstvom se ni mogoče pritoževati, nad šolstvom tudi ne in v zunanji politiki se socialistična vlada ne spušča v avanture; prej bi ji lahko očitali premalo fantazije in konformizma do Zahoda in Vzhoda. Oba pa ji nimata kaj očitati. Kreisky je v debrih odnosih tudi s Titom in ga je že nekajkrat obiskal, tako na Brionih kot na Brdu. Tako tudi koroško vprašanje nikoli ne pride do temperature vretja. V Avstriji dela okrog 90.000 jugoslovanskih državljanov. V tem pogledu daje Avstrija Jugoslovanom posebne koncesije, ker ima na splošno malo tujih delavcev. Tudi to prispeva k socialni stabilnosti, kajti Avstrijci ne prepuščajo in ne morejo prepuščati »nižjih« del tujcem, ampak jih opravljajo sami, od prometavk na vlakih do frizerjev in kovinarjev.

Ljudska stranka tako nima »prostora« za propagando proti vladi in postaja zaspana. Hlata samo za tem, da bi ujela kakega socialističnega ministra pri kakih nepravilnostih. Pri tem brska po malenkostih in vzbuja nevoljo proti sami sebi. Socialistična propaganda pa je duhovita in učinkovita. V nedeljo so dosegli socialisti 51,16 odstotka glasov in imajo tako spet absolutno večino, celo trdnjšo kot

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 13. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Mladinski oder: »Erazem in potepuh« (Astrid Lindgren - Franjo Kumer), RO; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Nedeljski koncert v tržaškem Avditoriju; 12.00 Poročila; 12.15 Ljudje pred mikrofonom; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Sport in glasba; 19.00 Poročila.

■ **PONEDELJEK**, 14. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Četrta dimenzija; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Dalmatinske pesmi; 9.30 Filološki utrinki (Neva Godnič); 10.00 Kratka poročila; 10.05 Zborovski tekmovanji: »Naša pesem« v Mariboru in »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Ribe in morje; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospeli; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin); 15.30 Kratka poročila; 16.30 Pravljica (Josip Ribičič); »Miškolina«; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ **TOREK**, 15. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 9.30 Slovenski naravni dragulji; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Oddaja za otroški vrtec; 10.15 Glasba v baroku (Magda Bizjak); 11.00 Naš podlistek - Križanovska: »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Od prvih uspehov do danes (Anica Čuk); 15.30 Kratka poročila; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Slovenska književnost v Italiji; 19.00 Poročila.

■ **SREDA**, 16. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Na prođu Gluščice (Boris Pangerc); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Slovenski izvajavci lahke glasbe; 9.30 Male besede o velikih stvarih (Zora Tavčar); 10.00 Kratka poročila; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Pesmi brez besed; 12.30 Danes obiščemo...; 13.00 Poročila; 13.15 Od solista do zbora (Antek Seražin); 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Srčna desetica« (Joško Lukeš); 19.00 Poročila.

■ **ČETRTEK**, 17. maja, ob: 7.00 poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Slavni izvajavci (Nadja Ivančič); 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.05 Naš podlistek Križanovska: »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Prijeten popoldan z Alpskim kvintetom; 14.00 Novice; 15.00 Jugotonov expres; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Vodič po glasbeni umetnosti (Magda Bizjak); 16.30 Kje je napaka?; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Svoboda je terapijska; 18.30 Pričljubljeni odlomki iz operet; 19.00 Poročila.

■ **PETEK**, 18. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 9.30 Iz beležnice Irene Zerjal; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Kratka poročila; 12.00 V starih časih; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Novice; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Na goriškem valu; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Kratka poročila; 18.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni dogodki v deželi in ob njenih mejah; 19.00 Poročila.

■ **SOBOTA**, 19. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Pesmi jugoslovanskih avtorjev; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Čas in družba; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš, slovenske ljudske pesmi; 14.00 Novice; 14.10 Slovenske poveljne revije; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Velika žetva« (Vladimir Majakovski - France Klopčič), RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Slovenska skupnost in bližnje volitve

V ponedeljek, 7. maja, se je v Jamljah sestalo deželno tajništvo Slovenske skupnosti, da pregleda doslej opravljeno delo v zvezi s pripravami za državnozbornske in evropske volitve, ki bodo 3. oziroma 10. junija. Ugotovilo je, da so bile skupne liste s Furlanskim gibanjem oziroma z Union Valdôtaine pravočasno vložene in potrjene po pristojnih pravosodnih organih.

S tem v zvezi čuti za svojo moralno dolžnost, da se zahvali preko štiristo podpisnikom, ki so se tako solidarno odzvali vabilu, potem ko je notranje ministrstvo zavrnilo skupni volilni znak, s katerim sta se SSK in FG nameravala predstaviti na parlamentarnih volitvah. Zato ni preostalo drugega, kot nastopiti skupno pod edinim možnim znakom Furlanskega gibanja, ki nudi konkretno možnost doseči postavljeni cilj: izvolitev lastnega parlamentarca.

SSK z zadovoljstvom ugotavlja, da ne samo njeni tradicionalni volivci, temveč tudi drugi manjšinski krogi pozitivno ocenjujejo volilno zavezništvo tako s Furlanskim gibanjem kot z Union Valdôtaine, ker gre za naravno povezavo na ravni narodnih in jezikovnih manjšin, ki se bori za svoje osnovne pravice, med temi za lastno zastopstvo v državnem in evropskem

tujoči krogi. Ugotavlja, da se nekateri vidni visoki predstavniki nekaterih strank ustavnega loka — kot so KD, PSDI in PRI — odkrito izjavljajo proti zaščiti Slovencev. Takšne izjave sta dala poslanca DC in PSDI Toros in Scovacricchi, stranka PRI pa je na svojo listo za rimski parlament v goriško-videmskem okrožju sprejela znanega nasprotnika zaščite beneških Slovencev dr. Cicerija, ki je zadnje mesece vodil pravo križarsko vojno v zbiranju podpisov med beneškimi Slovenci proti priznanju njihove narodnostne identitete in s tem povezanih pravic.

Te izjave in tudi kandidatura dr. Cicerija jasno pričajo o tem, katere stranke so se skrivale za akcijo zbiranja podpisov proti globalni zaščiti Slovencev in kako neutemeljene so trditve, da se je protislovenska gonja rodila v vrstah Furlanskega gibanja, ki je podprlo zahteve Slovenske skupnosti, soglasja z njenim osnutkom zakona za globalno zaščito Slovencev v Italiji in je vključilo zaščito Slovencev v svoj volilni program.

Vsečakar pa je zaskrbljujoče dejstvo, da so stranke, ki sestavljajo večino v deželnem svetu, vključile na svoje liste predstavnike, ki se odkrito izražajo proti globalni zaščiti slovenske manjšine v Italiji. Slovenska skupnost ugotavlja, da je to v nasprotju s programskimi dogovori za sestavo deželnega odbora, kjer so se vse stranke, sopolisnice obvezale, da bodo preko deželnega odbora zahtevale od vlade, naj čimprej predloži v parlamentu zakon za popolno zaščito Slovencev v Italiji. Volilna kampanja ne upravičuje takih izjav in stališč, kajti politična volja katerekoli stranke za rešitev perečih manjšinskih vprašanj ne more izhajati iz trenutnega razpoloženja, ampak mora biti sad globokega prepričanja in polne zavzetosti za izvajanje ustavnih načel.

Zato Slovenska skupnost smatra, da so tri omenjene stranke z zadnjimi stališči spremenile politično osnovo deželnega sporazuma, ki je jasno govorila o pravicah Slovencev ter si pridržuje pravico, da po poglobljeni proučitvi sedanjega stanja in posledic, ki bi jih to stanje lahko imelo, preveri oportunist svojega sodelovanja z večino v deželnem svetu, obenem pa poziva ostale stranke, ki se zavzemajo za globalno zaščito Slovencev in se ne strinjajo z zadržanjem predstavnikov KD, PSDI in PRI, naj ustrezno proučijo skladnost zadnjih protislovenskih stališč z obstojem pogojev za nadaljnje sodelovanje na deželni ravni in podpisovanje enobarvne deželne vlade.

KANDIDATI SSK in FG ZA PARLAMENTARNE VOLITVE 3. JUNIJA 1979

Za Poslansko zbornico:

Okrožje TRST: TERČON Antek, TUL Alojz, LOKAR Aleš, JUS Giorgio
Okrožje GORICA - VIDEM - PORDENONE - BELLUNO: FERLETIČ Marija, GRADNIK Miro.

Za Senat:

Okrožje TRST I: HAREJ Zorko
Okrožje TRST II: DOLHAR Rafko
Okrožje GORICA: BRATUŽ Andrej

parlamentu. V tem pogledu je potrebno poudariti, da je mladinsko gibanje na svojem nedeljskem taboru v Gorici označilo volilno izbiro Slovenske skupnosti za pogumno in perspektivno obetajočo in jo zato v celoti odbrava.

Pri pregledu političnega položaja v naši deželi, je deželno tajništvo ponovno obsodilo vse oblike gonje proti globalni zaščiti Slovencev v Italiji, ki jo vodi znani nam naspro-

V Avstriji so spet zmagali socialisti

■ nadaljevanje s 1. strani

prej. Število njihovih poslancev se je dvignilo od 93 na 96. Ljudska stranka, ki jo vodi zdaj Josef Taus, je dobila 41,81 odstotka glasov in 76 poslancev, štiri manj, kot jih je imela doslej. Liberalci, ki veljajo v Avstriji v nasprotju z nemškimi liberalci, ki sodelujejo v vladi s socialisti, za nacionalistično in vsenemško razpoložene, pa so se rahlo okrepili. Dobili so 6,01 odstotka glasov in 11 poslancev. Doslej so jih imeli deset.

Za Slovence so volitve v Avstriji zanimive, tako zaradi slovenske manjšine na Koroškem kot tudi zaradi sosedstva in tradicionalnih ve-

zi med obema deželama, ki imata v mnogočem skupno zgodovino, v kateri pa tudi ni manjkalo nasprotev. V Avstriji dela tudi nekaj desetstič ljudi iz Slovenije, tako v industriji kot v gostinski stroki in občasno tudi v poljedelstvu, zlasti na Štajerskem.

Volitve v Avstriji, ki so bile na vrsti komaj par dni po britanskih, pa so tudi potrdile, da v Evropi ni kake splošne politične tendence, kot je ni bilo nikoli. Vsaka država, vsak narod si hoče ohraniti svojo politično samostojnost in hodi po lastni poti, morda včasih vzporedno z drugimi, nikoli pa ne v gosjem redu ali pod komando enega, pa čepravčasno najmočnejšega.

EINSTEINOVO LETO

Denimo, da pridete nekega viharnega večera...

»Iz tebe ne bo nikoli nič!« je na münchenški gimnaziji prerokoval Einsteinu eden od njegovih profesorjev, ki je obupal nad učenčevo upornostjo in dozdevno lenobo. In kot smo zadnjič zapisali, je mladi Einstein naredil, kar je bilo v njegovi moči, da bi se profesorjeva prerokba tudi res uresničila. Istočasno pa je v njem po mladostni religiozni krizi, ko se je vnmel za židovsko pravovernost, zorelo zanimanje za matematiko in filozofijo. Pomembno mesto pri njegovi umski izgradnji ima knjižica, katero je v poznejših letih šaljivo imenoval »sveta geometrija«. Pri šestnajstih letih si je zamislil prvi »miselni eksperiment«: skušal si je predstavljati, kako naj bi izgledal svetlobni žarek opazovalcu, ki bi na njem potoval. Ta način postopanja je značilen za vse njegovo poznejše delo.

Kljub temu, da v šoli in na univerzi ni dobro izdeloval, se mu je le posrečilo končati visokošolske študije. Seveda pa ni mogel računati na profesuro. Preživljal se je najprej z inštrukcijami, računal je za nekega astronoma in živel od priložnostnih zaslužkov. S 23. leti je dobil zaposlitev pri švicarskem Patentnem uradu v Bernu kot »tehnični izvedenec tretjega razreda«.

ZAPISKI v kurzivu

Iz dnevnega časopisja smo zvedeli, da je nosilec liste PCI za evropske volitve v našem okrožju Nilde Jotti. Poleg nje kandidirajo še beneški Slovenec Petricig, ki pa pošilja svoje otroke v italijansko šolo, verjetno da mu kdo ne bi očital, da je šovinist! ter še vedno mladostni Vittorio Vidali, ki naj bi se v Strasbourgu potegoval predvsem za globalno zaščito Slovencev. Kaj pravijo k temu naši slovenski komunisti? zlasti tisti zavedni!

Pobratena občina Kočevje je pred kratkim dala posebno priznanje za utrjevanje prijateljstva med sosednima državama tudi Marinu Bandiju (PSI), bivšemu dolinskemu podžupanu. Zdi se nam to kot nagrada za predčasno upokožitev še mladega političnega delavca, o katerem se vedno manj sliši, odkar se je na političnem dolinskem obzorju pojavil nov zvezdnik, sedanji podžupan.

SSk, kot znano, nastopa na italijanskih parlamentarnih volitvah skupno s Furlani in Ladinici pod znakom MF. Znani slovenski vinogradnik, ki kandidira na tej listi, je baje naročil nove etikete v furlanščini za vino, s katerim bo zalival »volilne golaže«, da bi prehitel svoje tekmece. Edini njegov resni konkurent je prikupno dekle, ki tudi obvlada precej furlanščine, ki pa ne razpolaga z vinom. Bil se bo torej neizprosni boj med žensko prikupnostjo in odličnim vinom!

Ekipa slovenske tržaške gimnazije je osvojila prvo mesto na srečanju primorskih študentov v Idriji - DOSP. Za nagrado so celotno ekipo, s profesorjem vred in še nekoliko spremljevalci pozabili v Idriji, da so si morali sami pomagati kako domov. Prepričani smo, da je prišlo do normalnega spregleda, saj se komaj opazi, če na avtobusu manjka kakih 15 ali več dvometrskih mladeničev!

Plača je bila seveda sorazmerno skromna, a mu je vendar omogočila, da se je poročil s srbsko sošolko Milevo Marič. Služba ni bila prenaporna in tako se je lahko v prostem času posvečal fiziki, ki jo je smatral prej za konjička, kot pa za resno zaposlitev.

Leta 1905 je 26-letni uradnik pri švicarskem patentnem uradu objavil v nemški znanstveni reviji »Annalen der Physik« prve sadove tega svojega zanimanja. Šlo je za dve znanstveni poročili. Naslov prvega »Elektrodinamika predmetov, ki se gibajo« še zlepa ni kazal na pomembnost, ki je prišla do izraza v poznejših letih, ko je postalo znano kot Einsteinova posebna relativnostna teorija.

Za kaj pravzaprav gre? Že dve stoletji so v mehaniki, to je tistem delu fizikalne znanosti, ki preučuje zakone gibanja in ravnotežja, veljali Newtonovi zakoni, ki so več kot zadovoljivo napovedovali gibanje nebesnih teles, vedenje plinov in drugih fizikalnih pojavov našega vsakdanjega življenja. Proti koncu 19. stoletja pa so se v veličastni Newtonovi zgradbi začele kazati razpoke. Eno najširših je odprla luč: po Newtonovem pojmovanju je šlo za tok neskončno majhnih delcev. A eksperimenti in Maxwellove diferencialne enačbe so pokazali, da gre za valovanje. Toda, če so to valovi, kako se lahko širijo? Vesoljski prostor je namreč prazen, za širjenje valov pa je potrebna materija. Težavo so skušali obiti tako, da so postulirali obstoj neke rahle in nevidne substance imenovane eter. Leta 1887 sta Michelson in Morley napravila bleščeč poizkus, ki naj bi dokazal obstoj etra. Toda poskus, ki še danes spada med tiste, o katerih preučevalci fizikalnih pojavov govorijo s spoštovanjem, je pokazal, da je hitrost luči konstantna, ne glede na to, če se njenemu viru opazovalec približuje ali pa se od njega oddaljuje.

CERKVENI PEVSKI ZBOR Z OPČIN vabi na prireditve

DEŽELA KAPLANA MARTINA ČEDERMACA

ki bo v nedeljo, 13. maja, ob 20. uri v Finžgarjevem domu ob poimenovanju domače osnovne šole po FRANCETU BEVKU.

Govoril bo beneški rojak prof. Marino QUALIZZA. Sodelujejo recitatorji ob glasbi in skioptičnih slikah Toneta Bedenčiča ter cerkveni zbor s slovenskimi ljudskimi in umetnimi pesmimi pod vodstvom Janka Bana.

VABLJENI!

njem, je pokazal, da je hitrost luči konstantna, ne glede na to, če se njenemu viru opazovalec približuje ali pa se od njega oddaljuje.

V znanstvenih krogih tistih dni je tako pojav svetlobe postal nekaka osrednja fizikalna uganka, uganka, okrog katere se je osredotočilo zanimanje fizikov. In prav Albert Einstein je to uganko razvozlat.

Najprej je odpravil eter, nato pa uvedel dva elegantna postulata. Pri vsakem eksperimentu lahko zaznamo samo relativno gibanje, to je premikanje enega telesa z ozirom na drugega. Drugi postulat pravi, da je hitrost

svetlobe v praznem prostoru konstantna ne glede na to, če se njen vir premika. S tema dvema postulatoma je podrl osnovna prepričanja Newtonove fizike.

Prvo tako prepričanje se tiče časa, ki je v Newtonovem pogledu na svet nekaj absolutnega, povsod enakega, nekaj, čigar tok je vedno usmerjen iz preteklosti preko sedanosti v bodočnost. In tu so Einsteinu spet prav prišli miselni eksperimenti iz mladosti.

Denimo, da ste nekega viharnega večera na peronu železniške postaje in vidite dve streli,

V soboto, 19. t.m., bosta v telovadnici v Nabrežini ob 20. uri nastopila folklorna skupina iz Doline Aosta in pevski zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine. Priložnostna govora bosta imela deželni tajnik SSK Drago Štoka in občinski svetovalec Antek Terčon.

V nedeljo, 20. t.m., bo v Katoliškem domu v Gorici

SREČANJE MANJŠIN

Sodelujejo Francozi iz Doline Aosta, Furlani in Slovenci.

ki istočasno (tako se vam vsaj zdi) zadeneta tračnice daleč na levi in desni. V tem trenutku pridrvi z veliko hitrostjo vlak. Potnik na vlaku bi, podobno kot vi, opazil bliska, vendar bi zanj padel najprej tisti, proti kateremu se vlak z zelo veliko hitrostjo pomika. Vlak se mu namreč približuje, medtem ko se od drugega oddaljuje. V primeru, da bliska ne bi bila sočasna za opazovalca na peronu, bi se prav lahko primerilo, da bi ju opazovalec na vlaku zaznal kot istočasno. Kdo ima torej prav?

Einstein pravi, da oba. Pojem časa ni nekaj absolutnega, ampak odvisi od tega, na kaj se pri merjenju časa nanašamo. V gornjem primeru je to lahko kaka točka ob tračnicah ali pa vlak. (Dalje prihodnjic)

NOVICE

Prebivalstvo potresnega področja v Furlaniji in Beneški Sloveniji se je v nedeljo spomnilo tretje obletnice potresa, ki je šestega maja 1976. leta razdejalo tako gospodarsko in socialno hudo prizadeta področja. V treh letih je bilo sicer že veliko storjenega na poti obnove in prenovitve, vendar je končni cilj še zelo daleč. Sam predsednik deželne odbora Comelli je podčrtal nujnost nadaljnje vsedržavne solidarnosti in enotne zavzetosti. Pomislimo samo, da živi še vedno 42 tisoč oseb v zasilihih montažnih naseljih. Medtem ko se je industrijska dejavnost popolnoma obnovila na področjih, kjer je že cvetela, ni prišlo do premikov glede razvoja obrobni gospodarsko zaostalih področij med katere spada težko prizadeta Benečija. Le odločen pristop za gospodarsko obnovo lahko zaustavi izseljevanje in omogoči vrnitev desetstisočev.

Po vsej Italiji so se v sredo, 9. maja spomnili prve obletnice umora Alda Mora. V Rimu so odkrili spominski obeležji v ulici Fani na kraju pokola telesne straže in Morove ugrabitve ter v ulici Fani, kjer so odkrili Morovo truplo.

V galeriji Costanzi (za tržaško občinsko palačo) je še do 17. maja odprta zelo zanimiva razstava o življenju in fotografskem opusu Furlanke Tine Modotti. Razstava je bila žela velik uspeh že v Rimu. Tina Modotti se je z družino izselila v ZDA leta 1913, kjer se je najprej zaposlila kot tekstilna delavka; nekaj časa je bila filmska igralka.

Poimenovanje šempolajske osnovne šole po Stanku Grudnu

Potem ko so že vsi naši literati, narodni buditelji in sploh vsi zaslužni možje naše ožje domovine dobili priznanje s poimenovanji raznih šol, je manjkala le še osebnost domačega padlega junaka. In prav na to so pomislili Šempolajci, ko so že v davnem 1945 letu poimenovali domačo osnovno šolo po padlem domačinu komaj 19-letnemu Stanku Grudnu - Streli. Sam izvor in celo življenje tega junaka je bilo pravi odraz večine naših kraških mladincev tistih časov. Gruden je zrastle v preprosti delavski družini v Šempolaju in je kmalu na lastni koži občutil kaj pravzaprav hoče fašizem, saj so njegovega očeta izselili kot železničarja v notranjost države. Mladi Stanko se je po opravljeni šoli zaposlil v tržiški ladjedelnici, kjer se je učil za strugarja. Tam je tudi prišel v stik z delavskimi problemi in tudi to mu je pomagalo, da si je ustvaril trd protifašističen in napreden karakter. Komaj 17-letnega so ga odpeljali v »battaglione speciale«, odkoder je takoj po 8. septembru odšel v partizane. Njegovo delovanje je bilo v glavnem v tržiški okolici in prav med neko tako kaccijo, so ga nacisti zajeli in odpeljali v Rižarno. Stanko je bil eden redkih, ki se je med bombnim napadom Trsta rešil z izredno drznostjo in se vrnil na svoje mesto. Prepričan je bil, da mora prav v domačih krajih dati svoj delež, da se dokončno stre fašistično zatiralnost. Med partizani je bil zelo priljubljen in pošten, saj je kljub svoji mladosti bil izredno izkušen in trezen. Prav zaradi teh njegovih lastnosti so mu bile poverjene najnevarnejše naloge. Padel je zaradi izdajstva v bunkerju v Borštu skupno s tremi tovariši, ko jih je odkrila in napadla zelo številna skupina gestapovcev.

V nedeljo se je na dvorišču pred osnovno šolo zbralo veliko število ljudi, ki je prisostvovalo obširnemu kulturnemu programu. Med gosti naj omenimo deželnega predsednika Collija, sen. Grbčev, generalnega konzula SFRJ Cigoja, nabrežinskega župana, predsednika občine Sežana ter še posebej slavljencevega brata jugoslovanskega narodnega heroja Alberta Grudna - Bliska. SZDL Slovenije je zastopal Jože Hartman.

Dr. Škerk je kot predstavnik koordinacijskega odbora pozdravil prisotne in prebral u-

temeljitev poimenovanja; sledil je pozdrav župana Škerka in didaktičnega ravnatelja Tavčarja.

Kulturni program so pričeli otroci šempolajskega vrtca, ki so pod skrbnim vodstvom učiteljice Mirande Lesizza zapeli in zrecitali nekaj pesmi. Nato so osnovnošolski otroci na originalen način med recitacijami in petjem podali lik Stanka Grudna s posebnim ozirom na leta, v katerih je živel in delal. Poseben pozdrav in čestitke so prinesli tudi predstavniki društva Slovenec iz Boršta, kjer se je končalo mlado življenje Strele.

Sledila je blagoslovitev, ki jo je opravil domači župnik Zerjal. Prisotne je opozoril na versko in narodnostno vzgojo, ki jo je padli prejel prav v cerkvi, kjer je edino še z velikimi žrtvami in nevarnostjo živela slovenska beseda. Blagoslovitvi je še sledil nastop folkloristov in recitatorjev komenske osnovne šole, nakar

je mešani pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine zapel dovršeno nekaj pesmi. Slavnostni govornik domačin Dušan Furlan je orisal lik pokojnika in njegove zasluge ne le za vas, ampak tudi za narod.

Ob koncu je nastopil še Partizanski pevski zbor in izvedel nekaj mednarodnih partizanskih in borčevskih pesmi. Spored je zaključila nabrežinska godba na pihala.

K temu zelo uspelemu prazniku, ki je obilno poplačal trud prebivalcev Šempolaja, Prečnika, Praprota in Trnovce, bi radi povedali par naših misli. Program je bil dovršeno izpeljan, čeprav je bil morda nekoliko predolg (tri ure). Opazili smo, da je veliko večino motilo napovedovanje v italijanščini in prevajanje nekaterih posegov. Nismo zapazili človeka, ki ne bi poznal našega jezika, zato se nam zdi neprimerno, da se v slovenski vasi ob poimenovanju slovenske šole po borcu, ki je padel za slovenske pravice, skuša uvajati prisiljeno dvojezičnost ne vemo komu. Skrajni čas je po našem mnenju, da nemo biti bolj papeški kot papež in to prav danes, ko nam čedalje več nacionalističnih sil krati pravice, ki nam pripadajo.

Tržaški občinski svet odobril pravilnik o družinskih posvetovalnicah

Po dolgi in večkrat dolgočasni razpravi, ki se je vlekla skozi več sej in ki je mestoma odražala nasprotovanje med različnimi pogledi na moralna vprašanja posameznih svetovalcev ne glede na njihovo strankarsko pripadnost, se je v torek zaključila razprava o tem vprašanju. Pravilnik je bil sprejet z glasovi leve in dela svetovalcev LpT, neofašisti so se vzdržali pred glasovanjem vsi ostali pa so glasovali proti.

Mimo pomena teh posvetovalnic, katerih nalogo točno določa vsedrjavni in deželni zakon, se je največ časa posvetilo vprašanju splava. Ta velika rana naše sodobne družbe je danes postala nekak simbol tako imenovane »naprednosti«. Iz stališča raznih naprednih političnih organizacij, kot so stranke ali razna ženska gibanja, bi človek lahko sklepal, da ni to poseg, ki večkrat pusti na prizadeti trajne posledice, zlasti psihološke, in da se ga je treba zato poslužiti le v skrajnem primeru, ampak

da mora družba in posvetovalnice v prvi vrsti skrbeti, da se tudi najmlajšim omogoči splav. To gledanje je po našem mnenju preveč enostransko, saj bi morale te posvetovalnice najprej skrbeti za pravilno informiranje in da se zainteresirane pravilno pouči, da se prepreči nezaželeno nosečnost.

Drugo vprašanje, ki nas kot Slovence zanima, je problem dvojezičnosti. Tudi okrog tega vprašanja so se izkristalizirala različna stališča. LpT je predlagala, da bi bilo zagotovljeno slovensko osebje le v tistih posvetovalnicah, kjer so Slovenci v večini, KPI je prišla na dan z dvema predlogoma. Prvi, ki je bil zavrnjen, je predvideval prisotnost vsaj enega Slovence v vseh posvetovalnicah, drugi pa, ki je bil sprejet, predvideva, da bo slovenska prisotnost zagotovljena tam, kjer bo skupščina, ki bo upravljala posvetovalnice, to zahtevala. Končno je še KD pristavila svoj demagoški lonček s tem, da je dosegla sprejetje svojega arandmaja, ki pravi, naj bo zagotovljena prisotnost slovenskega operaterja tam, kjer to zahteva prisotnost manjšine.

Torej tudi tu smo bili priča raznemu izigravanju in izkimanju, ki je že močno dišalo po predvolilni kampaniji posameznih strank do rešitve problemov slovenske manjšine. Resno se vprašamo, kdaj se mislijo vsaj tiste demokratske vsedrjavne stranke, ki načelno zagovarjajo rešitev teh problemov, resno lotiti zaščitnega zakona za Slovence?

—o—

V Društvu Slovenskih Izobražencev v Trstu

bo v ponedeljek, 14. maja, ob 20.15 predaval misijonar **Andrej Majcen**

O 40-LETNEM MISIJSKEM DELU V VIETNAMU

Predavanje bo v društvenih prostorih v ulici Donizetti 3.

V gledališču brez plač

Že pred časom smo opozorili javnost, da je položaj v Stalnem slovenskem gledališču, javnopravni ureditvi navkljub, še vedno zaskrbnjujoč. Gre sicer za problem, ki tare vsa italijanska stalna gledališča, lahko pa usodno vpliva na osrednjo kulturno ustanovo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, saj je manjšinska ustanova nujno šibkejša. Ni še prišlo do odobritve zakona o financiranju, kar povzroča še vedno zakasnitve pri izplačevanju javnih prispevkov in s tem v zvezi zadolžitve pri bančnih zavodih. Predčasni razpust parlamenta je postopek normaliziranja še bolj zavlekel. S slovenskim gledališčem sta se znašla v krizi likvidnosti tudi italijanski Stabile in Verdi. Deželni svet je pretekli teden s hitrim postopkom odobril potrebna jamstva za nova posojila, do likvidnosti bo pa prišlo še le čez nekaj mesecev.

Pretekli teden se je sestel upravni svet

SSG na izredni seji in nato je bilo še srečanje med upravnim svetom in kolektivom. Izdali so sporočilo, v katerem podčrtujejo krizni položaj in pozivajo javnost in stranke na nadaljnjo zavzetost za premostitev položaja. V poročilu je še posebej poudarjeno, da so nameščenci že več kot poldrugi mesec brez plače. Kljub temu so sklenili, da nadaljujejo s pripravami na sklepno premiero, kar kaže na izreden čut odgovornosti, na navezanost in zavzetost nameščencev in igralcev do temeljne vloge gledališke hiše. Prepričani smo, da bo znalo občinstvo izkazati ansamblu z množičnim obiskom vso solidarnost in hvaležnost. Predpremiera bo v sredo, 16. maja, razpored predstav pa je razviden z oglasa. Nedvomno bo sklepna predstava letošnjega repertoarja pomemben gledališki dogodek, saj je Zvone Šedlbauer podpisal režijo komedije Mihaila Bulgakova »Ivan Vasiljevič«.

Priprave na prihodnje volitve

Dobri trije tedni nas ločijo od volitev v italijanski parlament, stranke so že izbrale svoje kandidate in predstavile svoje volilne znake, toda volilna kampanija ni tako vroča, kot je bila mogoče še pred nedavnim. Ljudje precej pasivno spremljajo vse politično dogajanje, tako na lokalni kot državni ravni. Nekoliko več hrupa bo mogoče par dni pred volitvami in potem, po 10. juniju — dnevu prvih evropskih volitev — pa bo življenje mirno šlo dalje svojo pot. Verjetno ni na Goriškem prevelikega zanimanja tudi zato, ker goriška pokrajina bo s težavo spravila v parlament kako politično osebnost. Jasno je, da ni mogoče predvideti, kdo bo z Goriškega šel v rimski parlament, vendar na podlagi zadnjih volitev lahko tvegamo podati kratko — in povsem teoretično — podobo, ki se nam bo verjetno nudila po 3. juniju.

Na volitvah leta 1976 sta z Goriškega bila izvoljena dva kandidata: senator Bacicchi za komuniste in posl. Marocco za Krščansko demokracijo. Od teh letos ponovno kandidira samo prvi, ki ima tudi vse možnosti, da bo izvoljen, ker njegovo okrožje da zadostno število glasov in ker za senat, kot vsi vedo, ni konkurence, nastopa samo en kandidat. Krščanska demokracija zadnjič ni izvolila senatorja in tudi na prejšnjih volitvah ne, čeprav je bil v senatu krščanski demokrat Martina, ki pa je na to mesto prišel zaradi smrti sen. Pelizza iz Vidma. Goriška DC je 1976 po dogovoru ra- deželni ravni stranke dosegla, da so tudi vi-

demski volivci podprli posl. Marocca iz Gra- deža, ki je bil že tretjič izvoljen. Letos pa je goriško vodstvo (ker gre namreč za dogovore na vrhu) predlagalo in tudi uspelo kandidirati pokrajinskega tajnika DC Bruna Longa, za ka- terega pa ne vlada tako navdušenje, kot zgle- da. Goriški volivci verjetno ga ne bodo pod- prli, kaj še videmski, ki imajo že štiri imena, pripravljena za morebitni vstop v parlament. Na podlagi zadnjih volitev bi moral goriški kandidat prejeti več kot deset tisoč preferenc, to pa je skoraj nemogoče, saj izven goriških krogov, in še teh maloštevilnih, ne bo dobil velike podpore. To pomeni, da je ta kandida- tura zelo tvegana in in skoraj gotovo je, da si bodo Videmčani zagotovili vsa razpoložljiva

mesta. Za senat bodo demokristjani ponovno kandidirali sen. Martino, ki pa nima možnosti za izvolitev, razen če se število glasov te stran- ke ne dvigne za precej odstotkov. Če ostane pri volilnih izidih iz leta 1976, si nima go- riška DC kaj pričakovati. Druge stranke so predstavile svoje kandidate, a nobena si niti zdaleč ne dela utvar za povolilno zmago.

Kaj bodo glasovali Slovenci? Mogoče se bodo držali tradicionalnih izbir. Komunisti bo- do volili za svojo partijo, kar pa ne bo niti malo odločujoče, saj bo sen. Bacicchi izvoljen na vsak način, tudi brez slovenskih glasov, ta- ko kot bo gotovo izvoljena Gerbčeva v Trstu; za poslansko zbornico ne bodo itak izvolili no- benega, zato je povsem nesmiselno, da delajo propagando za Boruta Spacala, saj še Italijan ne bo izvoljen. Socialisti niso niti predstavili slovenskega kandidata. Nekateri Slovenci bodo

(Dalje na 6. strani)

Razprava o jezcu na Soči

Zgleda, da se bo o jezcu na Soči še več- krat razpravljalo v goriških političnih krogih in po goriških časopisih. Prejšnji teden je bil zopet govor o tem problemu na okrogli mizi, ki jo je organizirala pokrajinska uprava ob za- ključku ciklusa predavanja o goriški reki in vseh številnih aspektih, ki so s Sočo povezani. Ker je o vprašanju jezca mogoče razmišljati, poleg drugega, v političnih terminih, bomo to storili tudi na podlagi nekaterih poročil v lokalnem časopisju, ker se nam ne zdi povsem jasno, zakaj se mora vsaka diskusija, tudi še tako nedolžna, obarvati s posebno pristranskostjo.

Ni nobenega dvoma, da je o jezcu na Soči že padla dokončna beseda, če pravilno tolma- čimo zaključke zadnjega zasedanja komisije za vodno gospodarstvo, ki se je sestala v dru- gi polovici marca v Portorožu. Jugoslovanska stran je na omenjenem zasedanju dosegla to, kar je bilo zanjo važno, to se pravi, da je dobila dokončni pristanek italijanske strani za nadaljnji potek gradbenih del v Solkanu. Jez bo nastal severno od solkanskega mosta in bo služil, kot vemo, za pridobivanje električne e- nergije. Italijanska stran bo morala zgraditi jez, pod pevmskim mostom kot zgle- da, za na- makanje polj južno od Gorice proti furlanski nižini. Stvar je tako urejena na ravni finansira- nja in skupnega dogovora med jugoslovanskimi in italijanskimi oblastmi. Zato se nam zdi pre- cej pretirano govoriti o nekakih protiosimskih težnjah in pogojih za ustvarjanje napetega oz- račja, kot razberemo iz nedeljskega dnevnika. Nočemo polemizirati s slovenskim dnevnikom, ker nima smisla, vendar se nam nekatere tr- ditve zdijo le pretirane; bomo skušali biti jasni.

Tudi mi smo se strinjali s stališčem rajon-

skega sveta iz Pevme in tudi svetogorske čet- rti, ker smo vso zadevo okrog jezca gledali z očmi preprostega človeka in predvsem s sta- lišča namembnosti tega objekta. Zdelo se nam je, da so krajanje le pravilno ocenili ta pro- blem in izrekli negativno stališče do gradnje jezca na Soči. To se nam je zdelo demokratič- no, saj je velika večina prebivalcev bila pro- ti gradnji in to stališče so zavzeli ne glede na direktive tajništev raznih strank. Zdelo se nam je, da so bili prebivalci omenjenih četrti za- skrbljeni bolj zaradi ekonomskih in ekoloških posledic. Nihče ni govoril o protijugoslovan- skih akcijah. Kako je mogoče trditi nekaj po- dobnega? A je mogoče, da so zaradi nedolžne diskusije in povsem demokratičnega glasovanja ter razpravljanja vsi prebivalci že proti osim- skim sporazumom? To je le preveč enostavno.

Če hočemo biti konkretni, pa čeprav eno- stavni, moramo priznati, da na Goriškem vla- da, do drugačnega dokaza, Krščanska demokra- cija in da je ta stranka že od vsega začetka zagovarjala sklepe ter obveznosti, ki izhajajo iz osimskih sporazumov. To se pravi, da bo jez na Soči zgrajen in prav tako tudi ostale in- frastrukture ob meji. A če hočemo biti objek- tivni: kdo je danes med političnimi silami spro- žil diskusijo o gradnji jezca? Ni bil mar bivši socialistični deželni odbornik odv. Devetag ter skupina socialistov nedavno v občinskem sve- tu? Osebo nismo opazili nobenih konservati- vničnih sil, ki skušajo izrabiti argument jezca tu- di za ostale politične manevre. Problem Ločni- ka ali razdelitve goriške pokrajine nima ver- jetno velike veze s tem vprašanjem. Vprašanje je, zakaj se to postavlja v ospredje prav se- daj v volilni kampaniji, ne glede na to, da ima vsakdo pravico povedati svoje mnenje; s tem pa še ni rečeno, da je že proti Osimu. So mar proti Osimu socialistični svetovalci v občin- skem svetu ali vsi tisti Goričani, ki neradi vi- dijo, da se bo na Soči gradil jez? Tudi mi smo na teh stolpcih pred časom izrekli določene pomisleke glede tega objekta, smo mar zaradi tega že proti Osimu? Danes je odveč diskuti- rati o jezcu na Soči. Ko so bila v teku poga- janja, bi lahko dosegli drugačno rešitev, ki bi bila verjetno boljša od sedanje. Toda danes je dogovor že sklenjen in ga je treba spoštovati. Vtis imamo, da se italijanska stran ne bo izne- verila sprejetim obveznostim. Verjetno bi bili vsi bolj zadovoljni, če bi našli boljšo možnost, a danes ni več časa za to.

ZAHTEVA PO ZNANJU SLOVENŠČINE

Goriška občinska uprava mora odobriti pravilnik za otroške vrtce. Slovenci pričakuje- mo, da bo pravilnik upošteval našo upravičeno zahtevo, da tudi pomožno osebje v slovenskih otroških vrtcih obvlada slovenski jezik, kajti je popolnoma pravilno, da se slovenski otrok znajde v svojem okolju že od prvih let in da se z vsemi, ki delajo na tem področju pogo- varja v svojem jeziku. Razumljivo je, da mora- jo tudi vzgojiteljice poznati slovenščino, da bi se ne ponovilo to, kar smo zabeležili pred ča- som. Poleg tega pa imamo danes tudi tečaj za otroške vzgojiteljice pri slovenskem učiteljsku »S. Gregorčič«, to se pravi, da ni nobene te- žave dobiti mlade sile z znanjem slovenskega jezika. Danes se to zahteva tudi za osebje v otroških vrtcih. To je potrdilo, poleg vseh slo- venskih organov, tudi tajništvo sindikata jav- nih uprav skupno s sindikalno federacijo CGIL- CISL-UIL. Zahtevo so pred dnevi poslali gori- škemu županstvu. Sedaj je naloga občinskega sveta, da odobri omenjeni pravilnik. Radoved- ni smo, če bodo upoštevali našo zahtevo.

Dijaško obmejno srečanje Primorske

Preteklo soboto, 5. maja so se zbrali dijaki slovenskih šol s Primorskega v Idriji na sed- mem dijaškem srečanju; te že tradicionalne pri- reditve so se udeležile tudi slovenske višje šo- le iz Gorice in sicer liceje »P. Trubar«, učitelji- šča »S. Gregorčič« ter trgovska šola »I. Can- kar«. Dijaki so se srečali v prijetnem kraju, čeprav jih je vreme precej motilo pri odvijaj- nju številnih športnih tekem. Nastopili so tudi na kulturnih natečajih, popoldne pa so se zbra-

li v domači dvorani, kjer so bili na programu nagrajevanje ter kulturni nastopi. Srečanja so se udeležili tudi politični predstavniki ter za- stopniki kulturno-vzgojnih institucij iz Sloveni- je, poleg velikega števila spremljevalcev - profe- sorjev. Kot rečeno je bilo to srečanje sedmo in je v vseh ozirih uspelo. Prejšnje leto je bilo DOSP v Gorici, še prej pa v Kopru in drugih primorskih mestih. Prihodnje leto bo tudi v Sloveniji in sicer v Ajdovščini.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova študija o grbih slovenskih dežel

V koledarju Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1979 je gotovo najboljši in najzanimivejši spis študija Vinkota Mirta o grbih slovenskih dežel v srednjem veku. Študija ima naslov »Grbi slovenskih dežel v slavnostnem pohodu cesarja Maksimilijana I.«. Vinko Mirt je odličen grboslovec, najboljši, kar smo jih kdaj imeli Slovenci, in razen tega zna spraviti to panogo znanosti v organski odnos s slovensko zgodovino in slovensko narodno individualnostjo, česar ljudje, ki so se pred njim ukvarjali z grboslovjem na Slovenskem, niso znali. Ravno zato smo imeli za svoj narodni grb skrupulo brez vsake heraldične in zgodovinske vrednosti, medtem ko so pravi slovenski narodni (deželni) grbi med najstarejšimi in najzanimivejšimi v Evropi. Mirt, ki živi v S. Paulo v Braziliji in je predsednik brazilsko-slovenskega heraldičnega društva, je objavil že prej več študij o slovenskih grbih. Kaj pomeni ta veja zgodovinske znanosti in kaj bi morala pomeniti tudi za Slovence, piše sam v uvodu svoje študije:

»Večina Slovencev prav malo pozna svojo zgodovinsko preteklost... V okviru tega spisa ni primerno razčlenjevati vseh dejavnikov in nagibov, ki so krivili tega stanja. Pa vendar je za slovenski narod... nadvse pomembno objektivno podajanje in znanje naše slovenske preteklosti in zdajšnjosti, na vseh poljih slovenskega življenja. ... Kolikokrat je bila naša zgodovina popačena in izkrivljena! Omenimo naj samo zlati tisto škodljivo podajanje zgodovine, ki izvira iz kompleksa manjvrednosti, močda prirojenega, prav gotovo pa privzgojenega, še večkrat pa iz egoističnega oportunitizma, vedno pa v službi tujih gospodarjev, ideologij in političnih mitov (avstrijkanstvo, ilirizem, jugoslovanstvo, unitarizem in podobne sodobne variante). Za nas Slovence in za našo prihodnost je zato največjega pomena, da študiramo slovensko preteklost, da objektivno analiziramo slovensko zgodovino in to v luči slovenstva in slovenskega stališča. Objektivno, ne ozirajo se na desno in levo, moramo vedeti, kaj je bilo in kaj je slovenskemu narodu v škodo in kvar in kaj mu je v blagor in korist. H'sto-

ria vitae magistra, zgodovina je učiteljica življenja — nadaljuje heraldik Vinko Mirt. Ja, učiteljica življenja in narodov. Heraldika, ki je pomožna ve- da zgodovine, pa nam v podobah in simbolih kaže slovensko preteklost in zgodovino. Tudi heraldika nam dokazuje, da Slovenci nikdar nismo bili »narod hlapcev in pastirjev«, trditev nekaterih zgodovinarjev in pisunov. Prapori in grbi slovenskih dežel ponosno plapolajo v slavnostnem spredu cesarja Maksimilijana I. skupaj s prapori flamskih, nizozemskih, burgundskih, švicarskih, nemških in drugih dežel. Ljudje slovenskega rodu in iz slovenskih dežel delujejo tudi v tej dobi na najvišjih državnih in celkvenih položajih...«.

Avtor se v opombi pod črto zahvaljuje številnim Slovincem, od katerih je prejel pismena priznanja in pobude, pa tudi vprašanja o slovenski heraldiki. Ta pisma so prišla iz Slovenije, Avstrije, Italije, Francije, Nemčije, Avstralije, Združenih držav in Argentine.

Potem pa obširno spregovori o grbih slovenskih dežel in njihovi zgodovini, predvsem na osnovi znamenite, danes izredno redke knjige »Triumphzug« (Zmagoslavni sprevod), za katero je zatnoval načrt cesar Maksimilijan I., ki se je sam pohvalil, da zna slovensko, in zbral za to delo najboljše takratne umetnike bakrorezce, da so vrezali slike, med njimi podobe vitezov, ki nosijo zastave z grbi; na častnem mestu so grbi slovenskih dežel. Zanimiva sta s stališča te študije Vinkota Mirta zlasti kranjski grb kot grb tedaj že osrednje slovenske dežele — sinji orel — in grb Slovenske (Vrške) marke; ta je obsegala današnjo osrednjo Slovenijo s Celjem. Njen grb je prikazoval stiliziran klobuk z vrvicami in šopi, simbol slovenskokarantanskega svobodnjaštva, koseštva, dediščino in spomin nekdanje karantanske slovenske države, iz katere se je razvila Avstrija, čeprav je bila že kmalu jezikovno ponemčena. Dejstvo je, da bi danes ne bilo Avstrije, če bi ne bilo prej karantanske države, katere tradicijo je prevzela. V knjigi »Triumphzug« pa je prikazan tudi tržaški grb, pa tudi grb dunajskega škofa in glasbenika Jurija Slatkonja, ki je bil doma s Kranjskega in plemenitega rodu, v grbu pa je imel zlatega konja, ker so si pač razlagali priimek Slatkonja iz besed »zlati konje«.

Tu nam ni mogoče obširnejše poročati o tej izredno zanimivi Mirtovi študiji, važni za slovensko zgodovino in njeno osvetlitev, opozarjamo pa nanjo vse tiste, ki jih zanimata slovenska heraldika in resnična, nepotvorjena zgodovina slovenskega naroda.

RAZSTAVI SAKSIDE IN CIUHE

V zadnjem času so v Gorici vedno bolj pogoste razstave slovenskih likovnih ustvarjalcev, kar z veseljem ugotavljamo, saj je nadvse pomembno, da si slovenska kultura utira pot med širšo publiko. Tako so prejšnji teden v Gorici otvorili dve razstavi. V galeriji »La bottega« (v ul. Nizza) je bila v sredo zvečer odprta razstava goriškega slikarja Rudolfa Saksida; v petek, 4. maja pa se je v razstavni dvorani deželnega Avditorija predstavil goriškemu občinstvu znani ljubljanski umetnik Jože Ciuha, njegove grafike bodo razstavljene do konca tega tedna. Saksidova razstava pa bo odprta do 20. maja. Na obeh otvoritvenih večerih je spregovoril prof. Milko Renar, podpredsednik Slovenske prosvetne zveze, ki je dala pobudo za ta kulturna srečanja.

Priprave na prihodnje volitve

(Nadaljevanje s 5 strani)

volili za DC, toda njihovi glasovi bodo brez učinka, kot smo zgoraj skušali dokazati; to pa velja tudi za levičarske stranke.

Kot je vsem znano, bo na teh volitvah Slovenska skupnost nastopila skupno s Furlanskim gibanjem, po dogovoru, ki je bil sklenjen med obema političnima skupinama in ki — kot je razumljivo — ne ugaja ne Italijanom ne nekaterim Slovincem. Tega sicer nihče ne prizna javno, toda skušajo na ves način podcenjevati, če že ne poniževati ta skupen nastop in to iz enostavnega razloga, ker obe stranki skupaj imata pač možnost izvoliti enega predstavnika v poslansko zbornico, to pa pomeni dru-

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo, da sta se uredništvo in uprava Novega lista preselila v ulico Valdri-vo 36, prvo nadstropje.

gim odvzeti glasove. In Slovenci so v tem boju celo na boljšem, ker s številom preferenc lahko omogočijo uveljavitev slovenskega kandidata. Če bi slovenski volivci kompaktno volili svojega predstavnika, bi skoraj gotovo pridrli, čeprav so ti računi nemogoči. Nočemo biti preroki, toda realni opazovalci političnega dogajanja pri nas. Čutimo dolžnost, da v svojem, slovenskem časopisu predočimo bralcem realnost sedanjega političnega trenutka in da opozorimo na razne stališča. Ker v tem nastopu vidimo največjo možnost za uveljavitev naših ljudi in za naš bodoči razvoj, bomo ta prizadevanja vedno in vztrajno podpirali, saj nismo folklorna skupina.

A. V.

—o—

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

revija otroških in mladinskih pevskih zborov

NAŠA POMLAD 79

ob mednarodnem letu otroka

V nedeljo, 13. maja, ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu.

—o—

KANDIDATI SLOVENSKE SKUPNOSTI za evropske volitve

Okrožje SEVERO-VZHODNE ITALIJE (vključno dežela Furlanija - Julijska krajina): ŠTOKA Drago in BRATUŽ Andrej

Okrožje SEVERO-ZAHODNE ITALIJE (Milan): FERLETIČ Marija

Okrožje SREDNJE ITALIJE (Rim): HAREJ Zorko

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

MIHAIL BULGAKOV
IVAN VASILJEVIČ

komedija v treh dejanjih - dveh delih

Prevod	MILAN JESIH
Scena	NIKO MATUL
Kostumi	MARIJA VIDAU
Glasbena oprema	IVO MEŠA
Režija	ZVONE ŠEDLBAUER

PREDPREMIERA: v sredo, 16. maja ob 20.30 za ABONMA RED D - mladinski v sredo ter v četrtek, 17. maja ob 20.30 za ABONMA RED E - mladinski v četrtek;

PREMIERA: v petek, 18. maja ob 20.30 za ABONMA RED A - premierski;

PONOVITVE: v soboto, 19. maja ob 20.30 za ABONMA RED B - prva sobota po premieri; v nedeljo, 20. maja ob 16. uri za ABONMA RED C - prva nedelja po premieri.

—o—

V torek, 22. maja ob 20.30 v gledališču »G. Verdi« v GORICI za goriški abonma

Mihail Bulgakov: »IVAN VASILJEVIČ«

Sodobno kmetijstvo | Kakovost voluminozne krme kot faktor proizvodnje mleka

Obstajata zgornja in spodnja meja v odnosu med voluminozno in koncentrirano krmo v obroku za mlečne krave. Škrobna enota je v voluminozni krmi cenejša, zato je važna presoja do katere količine se splača uporaba močnih krmil. Vse možnosti pridelovanja kvalitetnega sena in silaže moramo izkoristiti, res pa je, da so rezultati krmljenja krav z briketirano dehidrirano krmo dokaj ugodni in je dejanska vrednost briketirane trave v obroku bila večja kot bi po običajni računani škrobnosti pričakovali.

Odnos med voluminozno in koncentrirano krmo v obroku za krave ima svojo zgornjo in spodnjo mejo. Večina voluminozne krme je v zgornji meji omejena s kapaciteto vampa, v spodnji meji pa z normalnim delovanjem vampa. Minimalna potrebna količina voluminozne krme v obroku za krave je lahko razmeroma majhna, odvisno od vrste in kvalitete voluminozne krme, vrste koncentrata in tehnike krmljenja. V praksi prihaja običajno do krmljenja na spodnji meji samo pri dobrih molznicah v začetku laktacije, sicer pa odnos regulirajo ekonomski razlogi. Krmljenje pretežno s koncentratom pa je ekonomsko opravičeno v deželah z aridnim podnebjem in veliko potrošnjo mleka, kot npr.: Izrael in Kalifornija.

Značilno za rejo z zelo visokim deležem koncentratov v obroku je:

- visoka proizvodnja mleka po kravi, blizu maksimalne proizvodnje kapacitete živali;
- zmanjšan procent mlečne maščobe v mleku;
- večja pogostnost nekaterih motenj v prebavi in metabolizmu;
- neugoden zamenjalni odnos koncentratov do voluminozne krme;
- manj ugodna razdelitev neto energije krme za tvorbo mleka in telesnih maščob, kar pa pride do izraza predvsem pri kravah z manjšo proizvodno kapaciteto.

Obrok z visokim deležem koncentratov seno ugodneje dopolnjuje kot pa silaža. Posebno neugodna je silaža z nizkim procentom sušine ali pokvarjena silaža. V normalnih razmerah, posebno v vlažni klimi je spodnja meja voluminozne krme v obroku omejena prej z ekonomskimi, kot pa s faktorji fiziološke narave. Računamo, da je škrobna enota v voluminozni krmi vsaj za eno tretjino cenejša kot v koncentratih, poleg tega je pridelek škrobnih enot na hektar večji. V teh razmerah je pravilno, da je delež voluminozne krme v obroku čim večji, vsaj do tiste meje, ko se ne omejuje bistveno višine proizvodnje za racionalno proizvodnjo mleka, je zato izredno pomembno ugotoviti, do katere meje se splača uporaba močnih krmil. Uporaba močnih krmil v obroku za krave se ob konstantnih drugih pogojih ravna po zakonu o padajočih prinosih. Do določene meje je odnos med do-

dano količino močne krme in povečano količino mleka več ali manj premočrten, nato pa je učinek na novo dodanih količin močne krme vse manjši. Do tega pride, ker krave pojedjo manj voluminozne krme, ker se spremeni odnos v izrabi neto energije za tvorbo mleka in povečanje telesne teže, lahko pa se zmanjša tudi učinkovitost izkoriščanja metabolne energije. Ugotoviti, pri kateri količini močnih krmil nastopi meja, ko njihovo nadaljnje povečanje ni več ekonomsko opravičeno, je težko. Teoretično je to takrat, ko povečamo prirejo in ne pokrije več povečanih izdatkov za krmo. Kdaj to dosežemo, je odvisno od proizvodnje kapacitete živali, hranilne vrednosti, osnovne in močne krme, razmerja cene med močno in osnovno krmo, predvsem pa ocene mleka. Važno vlogo pri presoji ima individualno krmljenje, pa tudi drugi ustrezen način krmljenja.

Zaradi visokih cen močnih krmil se je bistveno spremenil odnos v ceni škrobne enote med kupljeno in doma pridelano krmo. To ne velja samo za kupljeno močno krmo v odnosu do voluminozne krme, temveč tudi v odnosu do doma pridelanega žita. Še najmanj možnosti za določene preorientacije v pridelovanju krme imajo tista kmetijska gospodarstva, ki imajo zemljišča primerna, predvsem za pridelovanje trave. Ukrepi za izboljšanje krmne baze naj bodo tu usmerjeni predvsem v dobro organizacijo naše ter v izboljšanje kvalitete sena in travne silaže. Poleg izboljšanja postopka konzerviranja trave, naj bi bil dan večji poudarek tudi zasejanim travnim površinam, kar naj poveča intenzivnost in podaljša optimalni čas prve košnje.

Ponekod je še precej travnih površin, ki bi jih lahko obdelovali kot njive. V določenem obdobju, ko je bila tehnika obdelave njiv še na nizkem nivoju, je zatavljanje teh površin predstavljalo precejšnjo poenostavitev gospodarjenja z govedorejo ali pa so njive zasejali in tako spremenili v paš-

nike. Večina teh površin pa se izkorišča dokaj ekstenzivno, ker sta zaradi zakasnitve prve košnje tako seno kot silaža revna v energetski in beljakovinski vrednosti in za intenzivno govedorejo neprimerna. Zaradi zakasnitve je tudi oslABLJENA naknadna rast trave, tako da je pridelek otave manjši, tretjega odkosa pa običajno ni. Prav na teh površinah bi lahko z njivsko obdelavo pridelali kvalitetnejšo voluminozno krmo in tudi del potrebnih močnih krmil. Prav njivska krma omogoča večjo intenzivnost v govedoreji kot pa seno in silaža.

Pojem kvalitete je pri voluminozni krmi opredeljen na osnovi več kriterijev in sicer:

- po energetski in beljakovinski vrednosti;
- po višini konzumacije suhe snovi;
- po posebnosti rudnin in učinkov;
- po pokvarjenosti odnosno vplivu na zdravje živali.

Oglejmo si problematiko pri posameznih vrstah voluminozne krme in možnostih za izboljšanje postopkov za konzervacije. Seno izgublja svoj pomen kot energetska komponenta obroka, ohranja pa svoj pomen za vzdrževanje ugodne fermentacije v vampu ter kot vir beljakovin in učinkovin. Kvalitetno seno lahko v precejšnji meri zmanjša neugoden vpliv pokvarjene silaže ali močnih krmil ter pašne trave z neugodno fizikalno strukturo. Spravilo kvalitetnega sena je večfazno delo, odvisno v precejšnji meri od vremenskih razmer. Zelo mlada listnata trava se na tleh dvakrat počasneje suši kot ostarela trava po cvetju. Seno je še pri relativno nizki vlagi izpostavljeno na seniku naknadni fermentaciji in plesnjenju. Strojno spravilo močno suhega sena je povezano z velikimi mehaničnimi izgubami. Močan vir okužbe je tudi pnevmatski transport, ker zračni tok raznaša trose plesnivk pri spravilu.

Balirano seno je še bolj izpostavljeno kvaru. Prevetrovanje dovolj in enakomerno sušenega sena ostaja zato edino dovolj zanesljiv način spravila pri zgodnji košnji v nestanovitnem vremenskem obdobju. Pri pospravljanju stabilne silaže iz ovenele trave obvezno upoštevajmo. Trava naj vsebuje najmanj 30% suhe snovi, glede na vrsto silosa pa največ 35% - 50%.

Z. T.

(Nadaljevanje sledi)

KVALITETA SILAŽE OVELE TRAVE - 1978 I. KOŠNJA

Št. vzorca	Vrsta silosa	Odkos	Silažna sušina SS	Surova vlakna v SS	Prebavljive beljakovine v SS g	Škrobne enote v g	Škrobne enote v kg, sušine silaže
1.	koritast	1.	34,28	29,92	26,3	157,9	460
2.	koritast	1.	36,50	31,95	31,8	166,2	455
3.	kup pod folijo	1.	43,24	30,73	30,4	182,2	423
4.	kup pod folijo	1.	41,21	30,54	25,0	202,6	492
5.	koritast	2.	48,67	28,28	39,4	231,1	475

KISLINE V %

St. vzorca	Mlečnina	Ocetna	Propionska	Maslena	Ocena po flegu razredu
1.	0,481	0,430	0,089	0,300	5
2.	1,220	0,426	0,080	0,311	3
3.	0,661	0,657	0,058	0,126	4
4.	0,392	0,606	0,105	0,250	5
5.	0,505	0,649	0,091	0,167	4

KNUT HAMSUN

POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 49 OOOO

Kljub poskusom ni več odgovarjal. To je bila res prisiljena in utrudljiva lega s kvišku potegnjenimi nogami in z glavo med koleno, in ljudje so nekaj momljali, ali ga ni zvil krč, toda nenadoma se je Karolus sam prevalil in začel po vseh štirih krožiti okoli lastne glave. Ko je to nekaj časa uganjal, je legel, najprej s komolci, prav kakor žival, ki se položi najprej s prednjimi nogami. Bil je žalosten pogled. Kar potegne iz denarnice tolarski bankovec in ga po sredi razčesne, in to je bilo zadnje, kar je ugenil. Ne, zdaj so ljudje izprevideli, da je stvar resna, zdaj so ga morali na silo spraviti domov. Nekaj jih je steklo po vrvi, ako bi se upiral, in ko so ostali čakali, so sklenili, da ga bodo morali po vrsti strážiti. To je bila silna žalost in duševna bolezen.

Toda Karolusa ni bilo treba zvezati, postavili so ga na noge in stal je radovoljno. »Kaj je bilo s kósci?« je vprašal. »S kakšnimi kósci?« — no, iz kosov od bankovca — dá, Teodor jih je pobral in spravil, dobi jih nazaj! Nato so spravili Karolusa domov, držal se je na eni strani Teodorja, na drugi Joakima za pod pázduho. Kazno je bilo, da se je v to vdal, dá, da je celo precěj lahko hodil. Nemara je Karolusa samera v kakem jasnem trenutku preblisnilo, da je pasje življenje, spati tako zunaj in si zbirati duševno bolezen, nemara si je tudi mislil, da se je dovolj nažaloval, strašno hudo je za Ano Marijo, gotovo dá, vendar — Bog mi odpusti grehe — namučila ga je in natrapila.

Zdaj bi se bilo dalo vse urediti, toda duševno bolan človek ne ozdravi na mah, nikakor ne, tega ne sme nihče pričakovati, in straženja ni bilo mogoče opustiti. Mar ni Karolus v svoji silni blaznosti zahteval, naj mu izroče občinski arhiv! To bi bila lepa reč, ki človek, ki trga bankovce, težko da bi prizanesel najvažnejšim listinam okrajnega poglavarja in vlade, dá, utegnilo bi mu seči v glavo, da bi iztrgal posamezne liste iz vélikega protokola! Joakim je zdaj že leto dni pisal ta protokol in prav nič ga ni veselilo, da bi videl svoje delo uničeno. »To se ne sme zgoditi!« je rekel Joakim in je zvesto pazil. Kadar pride čas, bo zabeležil v protokol, da mora dobiti odškodnino za svoje straženje. Njegov drobiž je začel po malem kopneti.

Neki dan je moral vprašati brata, ali mu more dati nekaj denarja? »Lahko,« je rekel Edevart in mu je dal nekaj bankovcev. Joakimu se je menda zdelo, da je to malo, Edevart pa je rekel, da nima več pri sebi. Sploh se je Edevart od dne do dne bolj uveljavljal. Kajpak, tistega ugleda ni imel več, kakor pred nekaj meseci, saj to pot ni prišel s tovorom in jahto in drugimi čudi, vendar tudi zdaj ni bil kar prizrč. Ko se je bilo bati, da Karolus to zimo ne bo mogel prevzeti vodstva svojega osmaka, so se obrnili nekateri do Edevarta, naj bi stopil na Karolusovo mesto. Poudarjali so, da je le kolikor toliko tvegano, položiti svoje življenje umobolniku v roke. Edevart je obljubil, da bo o tem premišljal, sicer ni imel opreme za ribji lov na Lofotih, toda že samo, ker so ga izbrali

za ta posel, je gledal mirneje v bodočnost, nekaj se mu bo že odprlo. Tudi to mu je dvignilo ugled pri ljudeh, da je mogel neki dan položiti novo tkano odejo na svojo posteljo doma, krasotino v barvah in z resicami, kakršne v zalivu še niso videli. Ljudje so v čudu kimali in si mislili: E, odkoder je prišlo to, tam mora biti še kaj več. Edevart ni kar tako. Pa le ni bila taka reč z njim, izpodvrl se je z nakupom tiste kmetije na Fosenlandu. Najbolj mu je bilo žal svojih sestic, ki jima to pot ni nič prinesel iz vélikega sveta. Ena je imela svoj medaljon, druga kačasti prstan na traku na prsni, ali zdaj sta urasli svojim nedeljskim oblekam in bi bili silno potrebovali Josefine iz Kleive, da bi jima sešila kaj novega. Edevart je videl njuno potrebo in to ga je peklilo, saj je razumel, da se je denar, ki sta ga zaslužili poleti na klečeh, pohišil.

Nekoč, ko se je odpravljal na tržišče, je dobro zapazil veselo pričakovanje svojih sestra. Po vsej priliki sta si mislili: kaj je blago za dve lepi obleki takemu možu, kakršen je najin véliki brat! O, pa to je bilo zelo dosti za vélikega brata, in bil je v skrbeh, kako se ta stvar izteče.

Gabrielsenova vélika nova štacuna je bila zaprta, kar zaprta. Edevart je stopil v kuhinjo, našel je tam deklo Olgo, Olgo z bisernim pasom, in po nji je dosegel, da je Gabrielsen prilezel na božji dan.

»Kaj bi rad?« je vprašal Gabrielsen in je čemerno gledal. »V štacuno? No, pa pojdemo!« Ves čas je godrnjal: »Ne, čemu bi stal ves božji dan v štacuni, saj ni bilo živega krsta,« je razlagal, »in kateri so prišli, so hoteli kupovati na vero.« Njemu pa ni do takih kupcev. »Kaj sem že hotel reči: saj to je res čeden župan, ki smo ga zdaj dobili v zalivu! Češ, da je toliko boljši od mene, zdaj pa je njegova žena morilka, on sam pa se plazi po vseh štirih kakor žival, sem slišal. Dober tek! Kaj si hotel imeti?« je vprašal in je bil pripravljen meriti in tehtati.

Da, Edevart se je obračal in vil, nazadnje pa je le spravil iz sebe, da bi rad opreme za ribji lov na Lofotih, denarja pa nima, dokler se spomladi ne vrne domov.

»Beži k vragu!« je rekel Gabrielsen.

To ni moglo pomeniti dosti drugega nego zavrnitev, toda Edevart je moral biti trdovraten, potegnil je svojo dopensko kupno pogodbo iz žepa in mu jo pokazal.

»Da, kaj naj počnem s tem?« je vprašal Gabrielsen. »To ni bankovec na sto tolarjev. Opermo? Tukaj je bilo že pred tabo deset, dvajset, trideset gumpcev, ki so hoteli opravo za zimo in so mi ponujali v zastavo svoje kmetije. Vsa srenja je na tankem, iz nobenega ne iztreseš niti enega tolarja. Zastava? Z zastavami nimam kam, jaz potrebujem denarja, in ako nimaš denarja, kar lahko greš.«

Edevart je momljaj, da more jamčiti za sto oprem, samo prav zdaj da je v škripcih —

Gabrielsen: »Jaz sem sam v škripcih. Sezidal sem si za trgovino to proketo bahavo graščino in zazidal denar, prej ali slej se mi vse podre, zdaj samo še tavam in

čakam konca. Ali naj bom jaz Bog Oče za vse, ki tiče v škripcih? Kaj takega pa še nikoli ne! Izgubi se domov, pa kar urno! Kaj, vraga, si pa počenjal z denarjem, ki si ga zaslužil? Ali nisi bil poleti tukaj s težko otovorjeno jahto kot brodar? Oprema? Pamet, pamet v roke, pa tole preudari: jaz sam dobivam opreme na enomesečno menco, in ti jo hočeš imeti na štiri, pet mesecev. Da. In nemara da se ne vrneš nikoli živ z Lofotov.

Edevart: »Saj za ta primer imate vso kmetijo v zastavo.«

»Zastava sem, zastava tja! Kje pa je ta kmetija?«

»V Fosenu,« je odgovoril Edevart.

»Torej na luni. Jaz ne maram nikjer kmetije, svojih menic ne morem plačevati s kmetijami. Ne, kar lepo domov pojdi, ti pravim, nič se ne zadržuj tukaj!«

»Vidim, da imate na policah sukno,« je rekel Edevart.

»Sukno? Sukno, sukno. Pa kaj nisi še odšel?«

»Lahko mi daste nekaj vatlov blaga za obleko na moj prstan.«

»Da res? Na tvoj prstan?« je vprašal Gabrielsen nekoliko zmeden. »Tudi prstanov ne potrebujem.«

Edevart: »Pa saj je zlat. In prav tako, kakor vam leži tukaj neprodano blago, vam lahko leži tudi prstan.«

»Zlat je? Pokaži!« Gabrielsen je prstan potežkal, si ogledal žig, požvenkljaj z njim po pultu in rekel: »Nekoliko vatlov blaga že lahko dobiš zanj. Kakšnega blaga pa?«

»Za obleke mojima sestrama. Volnena blaga. Vem, kaj hočem,« je rekel Edevart in stopil za pult, »sam sem stal za pultom.«

Pogodila sta se, Gabrielsenu je nazadnje le šlo v glavo, da je zlato laže spraviti nego blago in je za plačilo malone tako dobro kakor denar, omečil se je in rekel: »Ta Joakim, tvoj brat, bi zaslužil nekaj gorkih. Da, kar naravnost povem. Pozimi nas je nagnal s tem lovom na slanike in je ljudem pamet zmešal. Vsi smo se izpridili, jaz nisem bil za las boljši od drugih. Bog nas varuj takega časa, vse se je podražilo, plača poslom je zletela kvišku, obogateli smo kar se da, in kupovali vse, kar smo videli, denar smo kar tako razmetali. To je trajalo nekoliko mesecev, pa smo bili spet reveži in bilo nam je slabše kot prej, zalezla se nam je pokvarjenost v misli. Meni je ostalo nekaj finega sira iz inozemstva, kaj sem hotel z njim? Pa kaj misliš, da sem storil z njim? Sam sem ga snedel! Da, kar lepo snedel. V svoji pokvarjenosti. Praviš, da bi bil sicer splesnivil? Ne, mogel bi ga bil razdeliti, ga dati župniku in bi se tako oprostil ofra. Dá. Ampak jaz in moja žena sva ga snedla. In misliš, da bom zato dalj živel? Nasprotno nemara, zakaj bil je že precej črviv. O ne, nihče ne živi od finega jela dalj kot od težke hrane! To pa le povej svojemu bratu, kadar bo sklepal za slanike, ne sme priti k meni in me prositi, da bi zanj brzojavil in mu iskal kupcev, tega pa nikoli več, toliko sem se izučil.«

(dalje)